

OB 150 LETNICI FREUDOVEGA ROJSTVA

Janko Bohak

FREUD IN NJEGOVA DEDIŠČINA

Povzetek

V prvem delu navajam primere stanja duha znanosti v 19. st., ki je bilo v znamenju še dokaj vulgarne materialistično biologistične paradigme. V tistem času so se z razumevanjem človekovih stisk in motenj ukvarjali bolj nekateri filozofi, pisatelji in pesniki kot znanstveniki. Tudi Freud je začel svojo raziskovalno kariero v nevrološkem inštitutu, a moral je sprevideti, da s takšnim znanstvenim delovanjem ne bo našel načina, kako povesti človeka iz njegovega notranjega pekla, kot je njegov davni prednik povedel svoje ljudstvo iz egiptovske sužnosti. V drugem delu se ustavljam ob Freudovi dediščini dobrih sto let po utemeljitvi njegove nove znanosti, zlasti ob njegovi ambiciji, da bi psihoterapevt postal avtonomen laičen poklic, in psihoterapija samostojna disciplina na visoki znanstveni ravni, kar se dogaja prav v zadnjih petnajstih letih. Pomemben mejnik v tem razvoju je začetek delovanja prve zasebne univerze za psihoterapijo z možnostjo dodiplomskega in podiplomskega študija psihoterapije.

Uvod

Ko prebiram dnevne medije ali strokovno literaturo, ugotavljam, da je Freud v enih in drugih pogosto prisoten: in kakor sodobniki za časa njegovega življenja, je tudi v sodobni javni zavesti, kakor tudi v strokovni literaturi izjemno močan ambivalenten odnos do tega človeka, ki ga pa kljub vsej ambivalenci uvrščajo med tisto peščico ljudi 19. stoletja, ki so najbolj vplivali na naš pogled na svet in način življenja, kot ga živimo.

V svojih izvajanjih bi rad v nekaj črtah orisal svet, v kakršnega je stopil Freud z namenom, primerljivim z grškim mitološkim junakom Sizifom: da osvobodi človeka njegovega notranjega pekla. V jeziku, ki ga je ustvaril, bi njegov namen zaslužil oznako narcistične grandomanije, če bi dobrih sto let kasneje ne ugotavljali, da je z majhno peščico somišljenikov, naslednikov, ne nazadnje pa tudi 'odpadnikov', dejansko skonstruiral ključ, ki je doslej že neštetim odprl vrata njihovega notranjega pekla.

Stanje duha in znanosti v 19.stoletju

Antropologijo 19.stoletja je v veliki meri še določala biblija oz. danes bi rekli: predraszvetljenska interpretacija biblije. Tako je veliki švicarski naravoslovec Luis Agassiz (1807-1873) na harvardski univerzi zastopal poligenetsko teorijo, po kateri bi naj bile človeške rase ločene vrste. In ker črnici predstavljajo povsem drugo življenjsko obliko, ne morejo biti deležni enakosti ljudi, ki jo zahteva nova zaveza.

Tudi ameriško standardno delo o človeških rasah, »Types of Mankind«, ki sta ga 1854. leta izdala Nott in Gliddon, izpostavlja podobnost med gorilami in alžirskimi črnici, med orangutani in hotentoti itd. Celo Darwin je 1871 trdil, da se bo v prihodnosti razširil prepad med človekom in nižjimi opicami, ker bodo vmesni členi, kot so šimpanzi in hotentoti, verjetno izumrli (prim. Gould 1983).

Zagovorniki monogeneze so prav tako zastopali znanstveni rasizem, in sicer takole: Vsa ljudstva so sicer nastala po stvarjenju Adama in Eve, vendar so posamezne rase različno degenerirale v primeri s stanjem popolnosti v Edenskem vrtu. Stopnja degeneracije je najmanjša pri belcih, medtem ko je največja pri črnih.

Nadaljnji poskus znanstvenega dokazovanja rasnih in spolnih predsodkov je bilo merjenje prostornine možganov. Na tem polju znanosti se je najbolj proslavil G. Morton, ki je sredi 19.st. objavil več zvezkov meritev in tabel prostornine možganov. V ta namen je zbral največjo zbirko lobanj, ki jih je sprva polnil z gorčičnimi zrnici, nato pa s svinčeniimi zrnici. Z znanstveno predpostavko, da je velikost možganov neposreden pokazatelj razvojnega stanja, kakor tudi duhovnih sposobnosti, je 'dokazal', da so belci na vrhu, Indijanci v sredini, črnici pa povsem spodaj na tej hierarhični lestvici. (In še bolj neverjetno je, da se je do podobnih 'znanstvenih dokazov' dobrih sto let kasneje dokopal slavni Eysenck s svojimi inteligenčnimi testi.)

V 2.polovici 19.st. je francoski kirurg in antropolog Broca pridno meril velikost lobanj in teles ter 1872. ugotovil nižjo inteligentnost črne rase. Zanj je bilo nesporno, da se je zgradba telesa črnca približala zgradbi telesa opice. Razmerje med dolžino nadlaktnice in podlaktnice pa je za svoje znanstveno argumentiranje opustil, in priznal, da iz podaljšane podlaktnice ni mogoče sklepati na manjvrednost ali izrojenost, saj bi bili v tem primeru Evropejci po eni strani med črnici in hotentoti, po drugi strani pa med Avstralci in Eskimi. Če znanstvena predpostavka ne služi želenim 'znanstvenim rezultatom', jo je bolje opustiti.

Tudi predpostavka, da je teža možganov premo sorazmerna z inteligenco, je utrjevala rasne in spolne predsodke. S temi meritvami so 'znanstveno' ugotovili, da so ženske v povprečju nekoliko neumnejše od moških: »S to razliko naj ne bi pretiravali, vendar pa zato ni nič manj realna«. G.Herve pa je s svojimi raziskavami ugotovil, da imajo moški črne rase možgane, ki so komaj kaj težji od možganov belk. Celó Gustave Le Bon, ki ga še danes tu in tam navajamo, je v svoji »Psihologiji mas« izjavil: »Pri najinteligentnejših rasah, kot so Parižani, naletimo na veliko število žensk, katerih možgani so po velikosti bližje gorilam kot najvišje razvitim moškim možganom. ... Vsi psihologi, ki so raziskovali inteligenco žensk, danes spoznavajo, da predstavljajo ženske eno manj vrednih oblik človeškega razvoja.«

Tudi marginalnim družbenim skupinam so se nekateri znanstveniki predano posvetili. Cesare Lombroso, profesor psihiatrije v Turinu, je dokazal, da je zločinsko nagnjenje prirojeno in ga je mogoče diagnosticirati z anatomijo telesa. Njegovo osrednje delo »Zločinec« je izšlo, ko je bil Freud star dvajset let. Lombrosova učenec se je posvetil anatomiji nog prostitutk in na 4. mednarodnem kongresu kriminalne antropologije 1896 poročal o »abnormni morfologiji« njihovih nog. Kriminalna antropologija je bila tema mednarodnih srečanj, na katerih so se vsaka štiri leta zbirali sodniki, pravniki, vladni uslužbenci in znanstveniki. Teorija rojenega zločinca je doživela novo izdajo v šestdesetih letih 20. st. s pravljiico o »zločinskih kromozomih« in časovno sovпада z Eysenckovimi ugotovitvami inteligenčnih razlik pri različnih rasah in narodih.

V ozadju teh raziskav in »dognanj« je očitno velika človekova potreba po preprosto spletenem svetu, v katerem bi imele najbolj kompleksne človeške sposobnosti in vedenja isti vzrok, kakor barva cvetov pri grahu in fižolu, s katerimi je 1865 eksperimentiral Johann Gregor Mendel in položil osnove genetike. Mnogi znanstveniki so verjeli, da jim bo vsak čas uspelo odkriti »vesoljski obrazec«, ki bo integriral vsa dosežena odkritja in še nepojasnjene uganke mikro in makrokozmosa.

Sigismund Schlomo Freud se je rodil 6.maja 1856 kot prvorojenec osmih otrok trgovca Jakoba Freuda in njegove žene Amalije v majhnem mestecu Freibergu (današnji Pribor) na Moravskem. Ko je imel tri leta, se je družina odselila in se po kratkem postanku v Leipzigu naselila na Dunaju. Trgovski posli očetu niso najbolje uspevali; boriti se je moral z istimi nevšečnostmi kot večina Judov, prišlekov iz Vzhoda: to sta bili predvsem antisemitizem in

revščina. A v svojega prvorojenca je stavila družina velike upe in mu nudila več kot bratom in sestram, ki so prihajali za njim.

V času, v katerem je Freud na Dunaju študiral medicino, je nihalo duhovno zgodovinskega razvoja zanihalo od pred razsvetljenske podobe na svet v skrajno mehanistično, deterministično in materialistično podobo sveta. Nevrofiziologija je bila takrat podobno obetavna znanost kot so današnje nevroznanosti. In razpoloženje znanstvenega sveta najbolje povzema geslo Berlinske zdravniške družbe: »Prisegli smo uveljaviti resnico, da v človeškem organizmu ni nobenih drugih dejavnih sil, razen splošnih fizikalno kemičnih.« Še 1885. leta, se pravi komaj dobro desetletje pred izdajo Freudovih in Breuerjevih razprav o histeriji, s katerimi sta že polagala temelje novi znanosti, so še najpomembnejši ginekologi verjeli, da je možno histerijo ozdraviti s kastracijo, frigidnost pa z operacijo klitorisa. Ni čudno, da francoski filozof Bergson govori o »žalostnih osemdesetih letih« 19. stoletja.

Seveda ni mogoče trditi, da to znanstveno ozračje ni zapustilo vpliva na Freuda in na njegovo novo znanost, toda če bi se Freud brez pridržkov pridružil njihovem načinu razmišljanja in znanstvenega pristopa, danes ne bi praznovali 150 letnice njegovega rojstva. Če bi 19. stoletje ne rodilo tudi ljudi, ki so drugače gledali na človeka in njegovo psiho, bi se Freud morda nikdar ne ločil od svojih raziskav na nevrološkem inštitutu. In čeprav je kasneje zapisal, da ničesar ne da na filozofijo, lahko vendar imenujemo nekaj filozofov kot tistih, ki so Freudu pripravljali pot.

To sta bila Sören Kierkegaard (1813-1855), utemeljitelj eksistencializma, in Friedrich Nietzsche; prvi iz krščanske, drugi iz antikrščanske pozicije. Oba sta močno poudarjala subtilna, nezavedna čustva in vrednote, pri čemer je drugi s svojo »voljo po moči« močnejše kot na Freuda vplival na enega njegovih prvih somišljenikov, na Alfreda Adlerja.

Pri nekoliko starejšem Arthurju Schopenhauerju (1788-1860) pa najdemo presenetljivo podrobna opažanja o tem, kako je naše vsakdanje vedenje povezano z našim nezavednim. Že Schopenhauer poudarja primat nezavednega in seksualnega; že njemu sta intelekt in zavest sekundarna pojava. Nadalje govori o afektih, sanjah, hipnozi, o prisili ponavljanja, o želji po smrti, o biseksualnosti, izrinjanju, racionalizaciji, sublimaciji in determinizmu vsega psihičnega dogajanja, zlasti pa »svobodnih« asociacij. Blodnja mu pomeni motnjo v zavestnem spominjanju nekega travmatičnega dogodka. Vse te teme najdemo spet pri Freudu, ki jih je poglobil in uskladil v širši kontekst svoje nove znanosti in svojih dveh modelov človeške psihe, ki niso brez vpliva mehanističnih in determinističnih znanstvenih postavk, ki smo jih prej omenjali.

Eduard von Hartmann je leta 1869 napisal »Filozofijo nezavednega«, Goethe, Schiller in Dostojevski opisujejo vpliv socialnih in psihičnih dejavnikov pri nastanku psihičnih motenj in boleznih. Toda kakor je Freud v uvodu v svoje osrednje delo »Die Traumdeutung« priznal, da je včlenil v to delo vse, kar so drugi, od antike dalje dognali pred njim, tako se zdi, da je Freudova genialnost prav v tem, da je vse, kar so drugi dognali o nezavednem psihičnem funkcioniranju in kako to nezavedno vpliva na zavestno psihično doživljanje in vedenje, povezal v zaključeno in konzistentno celoto.

Ker je bilo 19. st. v znamenju naravoslovno – tehnične revolucije, katere očiten napredek je služil za prepričljivo legitimacijo materialističnega svetovnega nazora, je tudi razlaga duševnih motenj in boleznih poudarjala izključno somatogenetsko etiologijo in zaničala vse, česar ni mogoče dokazati z fizikalno kemičnimi metodami. V skladu s tem pristopom je bila psihiatrija predvsem nevrologija. Napredek splošne medicine je takšno monokavzalno pojmovanje le še utrjeval: na primer Pasteurjeva odkritja, ki jim je sledil razcvet tehnike preventivnih cepljenj, ali Kochovo odkritje povzročitelja tuberkuloze in kolere, kakor tudi odkritje povzročitelja sifilisa, *Spirochaeta pallida* 1905. leta.

V tem ozračju, ko je bila medicinska znanost izključno pod vplivom biološko fiziološke paradigme in ko so se z razumevanjem človekovih stisk in motenj ukvarjali le filozofi in

pesniki, je Freud sklenil, da bo človeštvu pokazal pot iz njegovega notranjega suženjstva, kot je njegov davni prednik Mojzes povedel svoje ljudstvo iz egiptovske ujetosti. In kot Mojzesu njegovo ljudstvo ni bilo hvaležno za osvoboditev, saj si je na naporni poti skozi puščavo v obljubljeno deželo želelo nazaj k polnim loncem egiptovskega mesa, je tudi Freud doživljal močne družbene odpore. Desetletje osame, ko se je resen znanstveni svet pretežno posmehoval in zgražal nad njegovimi spisi, je bila njegova pot skozi puščavo.

Freudov izjemen pomen je prav v tem, da se je kljub prevladujočemu somatsko-fiziološkemu reduktionizmu medicine njegovega časa usmeril v proučevanje psihičnih procesov in korelatov kliničnih pojavov, ne da bi zapadel pod vpliv eksperimentalne psihologije, ruske refleksiologije ali ameriškega behaviorizma. Enako pomemben kot utemeljitelj psihoanalize pa je Freud tudi kot katalizator za skupino učencev, ki so se kasneje ločili od njega in ustanovili samostojne psihoterapevtske šole. Najbolj znana sta Adler in Jung, a svojo pot so si krčili tudi Ferency, Reich in drugi.

V času nastajanja psihoanalize smo bili Slovenci sestavni del kulturno političnega okolja, v katerem je psihoanaliza nastajala. Da je kmalu pritegnila zanimanje strokovnih krogov, je razumljivo, čeprav je večji del le teh podlegel družbenim odporom in ji nasprotoval. V širši javnosti tudi naših krajev je moral jez odporov popustiti že vsaj tik pred in med prvo svetovno vojno.

V 70. letih prejšnjega stoletja mi je pripovedovala priletna Mariborčanka, kako je njen oče slišal za uglednega profesorja Freuda, ki da na Dunaju zdravi »slabe živce« in druge psihične težave, zlasti ženskega sveta. In bil je dovolj premožen, da sta s hčerko sedla na vlak in na Dunaju poiskala ordinacijo »gospoda profesorja«. Ker je bil profesor preveč zaseden, jo je sprejel njegov sodelavec in jo začel zdraviti po klasičnem settingu, na kavču. Kaj kmalu ji je začel govoriti, da so njeni 'slabi živci' povezani z izrinjanjem spolnih in agresivnih impulzov. »Teh svinjarij mi pa ne bo govoril«, si je mislilo krepostno dekle in demonstrativno prekinilo obravnavo. Dobrih petdeset let kasneje sem iz njenih pripovedi sklepal, da je bila delovna hipoteza učenca gospoda profesorja sicer pravilna, da pa še ni znal ravnati z odpori, in očitno še ni vedel, kaj pomeni timing v psihoterapiji.

Domnevam, da to ni bil edini primer, ko je iz naših krajev skrbni oče peljal hčerko 's slabimi živci' na še cesarski Dunaj h g. profesorju.

Freudova dediščina danes

V resnih strokovnih krogih prištevamo Freuda med peščico najustvarjalnejših ljudi 19. stoletja, ki najmočneje oblikujejo sodoben način znanstvenega mišljenja, kakor tudi na javno zavest in čutenje najširših slojev. Seveda boste naleteli na ljudi, ki zanikajo, da bi Freud odkril karkoli pomembnega in vrednega. In to tudi med psihoterapevti. Pred nekaj dnevi sem slišal tole primerjavo: Podati se dandanes na psihoanalizo je tako, kot da bi se podal z muzejsko barko na parni pogon v Ameriko. Saj smo vendar v času hitrih jumbo jetov z vrhunsko računalniško tehnologijo. In jumbo jet je dandanes vedenjska in druge instant psihoterapije. Torej: psihoanaliza je muzejska barka na parni pogon. Pred tremi leti sem poslušal izvajanja vrhunskega znanstvenika o tem, kako je Freudov kavč ne le neučinkovit, ampak anti terapevtski. Nedolžno sem ga vprašal: »Gospod profesor, kaj pa naj storim s svojim terapevtskim kavčem.« Profesor se je modro zamislil, nato pa izstrelil: »V muzej z njim!«

V strokovnem delu, ki je pred štirimi leti izšlo pri nas, beremo: Dotlej so bile stvari zelo enostavne. Obstajala je ena sama zgodba, polna občudovalnih mašil in povezav. Celo stoletje so si le redki kritiki drznili pomisliti, kako prazne in zavajajoče besede o Freudu so 'popoln poštenjak, brezhiben raziskovalec resnice', kakor ga je imenoval njegov biograf Ernest Jones. V Freudovi osebnosti naj bi si znanstvena radovednost in moralna neoporečnost podali roko,

saj bi drugače človeštvo nikoli ne stopilo na pot 'zdravljenja z besedami'. A potem, ko so zgodovinarji psihoanalize odstranili navlako idolatrije s Freudovih zapisov in pričevanj, nam misel, da smo živeli v stoletju psihoanalitične prevare, vzbuja jezo, odpor in sovraštvo. ...

Na svetovnem kongresu 2002 sem poslušal Freudovo vnukinjo Zofijo, ki je tudi zelo kritično govorila o svojem dedu Sigmundu, kakor tudi o Jungu in Kohutu. Marsikaj jim očita: da so svoje osebne traume prodali kot splošno veljavne znanstvene teorije, da so se pustili oboževati od kroga predanih učencev, medtem ko so kritične glasove nestrpnostno utišali, in tiste, ki se niso pustili utišati, so izločili kot nekoč krivoverce; da so tujo modrost predajali kot svoje znanstvene dosežke, in vir zatajali, da so v predstavitvi primerov marsikaj prikrojili, da bi se bolj prilegalo njihovim teorijam itd. Vendar pa v svoji kritični analizi ne zapade v pavšalno in totalno razvrednotenje, marveč ohranja spoštovanje do pionirjev človeškega duha, ki ga pri mnogih Freudovih kritikih pogrešam. Ko jih berem, jih vidim kot palčke, ki na ves glas vreščijo, da ne sedijo na ramenih velikana, čeprav v resnici vedo, da jim prav ramena tega velikana omogočajo nekoliko boljši razgled, kot ga je imel velikan sam. Zelo trezno sodbo o Freudu pa sem slišal od Viktorja Frankla, v njegovem zadnjem javnem nastopu: »Freud je temelj, in temelj izpolni svojo funkcijo s tem, da ga nadzidamo.«

Stopetdesetletnico Freudovega rojstva so s številnimi prispevki zaznamovali tudi slovenski mediji. Ambivalenca do Freuda, ki jo omenjam, je razvidna tudi v objavljenih prispevkih. In prav je tako, saj je njihova naloga, da jo izrazijo, in ne, da jo zanikajo. Naša naloga pa je, da se ob 'cvetkah' ustavimo, pogledamo, koliko soli je v njih, in se na nje tudi odzovemo, če ocenimo, da so vredne našega odziva. Pri tem mislim na pogovor z Jeffreyem Massonom v SP Dela, 6.maja. Pogumno priznava, da je bila njegova učna analiza, pet let pet krat na teden, popolna izguba časa in denarja. In da na kavču ni spoznal ničesar novega o sebi, pač pa veliko novega o tem, kaj je narobe s psihoanalizo. Takole bi mu rekel: »Ubogi Jeffrey, če bi se meni v tisoč urah kavča ne posvetilo, da je moje delo introspekcija, in ne agiranje odporov, se pravi raziskovanje tega, kaj je s psihoanalizo narobe; če bi mi v tem času in za tako drag denar ne postalo zanimivo moje notranje doživljanje, bi se morda tudi posvetil raziskovanju živalskega doživljanja.« In dal bi mu prav, da so ne le zanj, ampak še za marsikoga živali boljši in cenejši psihoterapevti od psihoanalitikov. Morda bi mu celo zaupal izkušnjo svojega kolega iz kavča, ki po petih letih trdega dela ni ugotovil, da 'je vsakršna psihoterapija napačna', pač pa je skromno sklenil: »Veš, ugotovil sem, da jaz nisem za psihoterapevta; moje notranje doživljanje je preborno, in premalo se znam vživeti v ljudi.« In ker mu je v letih psihoterapije uspelo urediti si življenje po lastni meri; vključno z zadovoljivim partnerskim odnosom in njegovi izjemni nadarjenosti ustrezno dejavnostjo, se je poslovil z dobrim občutkom, da mu je za investiran čas in denar veliko uspelo. Razmerje cost-benefit je bilo zanj ugodno, tudi zame je bila to ena dobro uspelih psihoanalitskih psihoterapij.

Jeffreyevo mišljenje pa me spominja na slovenskega kolega, s katerim si novinar »Dela« odgovarja na vprašanje, zakaj se je psihoanaliza v Sloveniji tako uveljavila kot družbena kritika. Bojda je temu tako zaradi posebnosti slovenskega nacionalnega značaja, zaradi katerega imajo ljudje raje kritiko, kot da bi legli na kavč in se ukvarjali s seboj. V naslednjem odstavku pa isti novinar istega kolega uvrsti v družbo tistih, ki trdijo, da psihoanaliza ni terapija. Res moraš biti psihoanalitik, da se preveč ne čудиš, kako lahko takšni dve izjavi izusti ali zapiše isti strokovnjak.

Če se sedaj ozremo po Freudovi dediščini v ožjem smislu, jo v prvi vrsti vidimo v psihoanalizi in v psihoanalitsko usmerjenih psihoterapijah. V širšem smislu pa je Freudova dediščina psihoterapija kot taka, se pravi vse psihoterapevtske šole oz. modalitete, saj so se razvijale bodisi v procesu širjenja in bogatenja Freudove zapuščine bodisi v njenem zavračanju, pri čemer pa niso počele kaj drugega, kot da so staro vino prelivale v nove

mehove, če se naj poslužim znane biblične metafore. Izrazimo sedaj to dediščino v nekaj številkah.

Oenjujemo, da v Severni Ameriki profesionalno opravlja psihoterapijo okrog 200.000 oseb; v Južni Ameriki je njihovo število okrog 100.000, v Evropi pa okrog 300.000. Nekaj tisoč jih je v Afriki. Situacija v Aziji je podobna, vendar izstopa močno psihoterapevtsko gibanje na Japonskem, ki je prevzelo standarde Evropske zveze za psihoterapijo. Tudi na Kitajskem je že nekaj tisoč psihoterapevtov. Skupaj je torej po vsem svetu 500- 700.000 oseb, ki na profesionalen način opravljajo psihoterapijo. Pomen psihoterapevtskih ukrepov je spričo epidemičnega pojavljanja nevroz in drugih duševnih motenj osrednja tema po vsem svetu. Vendar pa poročila Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) za leto 2002 ugotavljajo, da ima po vsem svetu dostop do psihoterapije le okrog 250 milijonov ljudi, približno enako število ljudi pa nima nobene možnosti za prejemanje psihoterapevtske pomoči. Razlogi za to so večplastni: pomanjkanje psihoterapevtskega izobraževanja, napačne prioritete, ki jih sprejemajo nosilci politike zdravstvenega varstva, pomanjkanje znanja o možnostih, ki jih psihoterapija lahko nudi; to so le nekateri od razlogov. Kljub temu pa pomen psihoterapije povsod po svetu narašča tudi zaradi lahkega dostopa do informacij preko računalniškega medmrežja.

Psihoterapija kot poklic

Posamezni primeri izvajanja psihoterapije kot samostojnega poklica so obstajali že v 19. stoletju, v vsej svoji razsežnosti pa se psihoterapija izvaja le zadnjih dvajset let. Leta 1985 so sprejeli prvi zakon o psihoterapiji na Švedskem, ki so mu kmalu sledili zakoni v drugih evropskih deželah. Ti zakoni spodbujajo razvoj psihoterapije kot poklica. Tudi v drugih deželah imajo profesionalne regulative, npr. v ZDA, v Argentini, v Čilu, vendar v okviru drugih poklicnih skupin: psihologov, psihiatrov in kliničnih socialnih delavcev, kjer psihoterapije ne obravnavajo vedno kot samostojnega poklica. V ZDA in v Kanadi že dolga leta psihoterapevtske storitve v okviru teh poklicev plačujejo zavarovalne službe.

Pomemben korak v smeri profesionalizacije psihoterapije se je zgodil leta 1990 s tako imenovano Strasbursko deklaracijo o psihoterapiji in leto kasneje z ustanovitvijo Evropske zveze za psihoterapijo, ki preko številnih združenj po vsej Evropi vključuje preko 100 000 članov.

Omenim naj, da se s tem, ko psihoterapija ne predstavlja več le dodatnih ali specialnih znanj za psihiatre in klinične psihologe, sto let po začetkih znanstvene psihoterapije izpolnjuje Freudova želja, da postane samostojen laičen poklic. Freud je ni želel predati v roke niti zdravnikom niti katerim koli že etabliranim dušebrižnikom.

Leta 2005 pa se je z ustanovitvijo Univerze Sigmunda Freuda zgodil še eden, morda odločilen preboj psihoterapije v smeri samostojne znanstvene discipline na univerzitetni ravni. Dotlej je bilo na nekaterih fakultetah že precej postdiplomskih programov iz psihoterapije, ustanovitev zasebne, a državno priznane univerze za psihoterapijo pa je prvič omogočila njen dodiplomski študij. Na USF je mogoče opraviti triletni dodiplomski študij, ki se konča z bakalavreatom, in dveletni magistrski študij. Slednjega je v treh letih mogoče nadgraditi z drugo akademsko stopnjo. Študij psihoterapije je bolj primerljiv z maratonom kot pa s tekom na kratke proge: v dveh do treh letih postdiplomskega študija ni mogoče postati psihoterapevt.

Ker je bila psihoterapija do nedavnega drugi poklic za drugo poklicno obdobje, je bilo treba premagati mnogo ovir in odporov. Kako naj pozabimo na image psihoterapevta kot sivolasega modreca, in dopustimo, da začne ta znanja osvajati bolj ali manj zeleni maturant, ki se bo po šestih –sedmih letih kompetentno posvečal našim problemom?

Rektor dr. Pritz odgovarja z vprašanjem: V čem pa je psihoterapija tako posebna od študija medicine, psihologije ali socialnega dela? Ali njihov način dela s človekom ni primerljivo

zahteven in tudi primerljivo odgovoren? Poleg tega je študij psihoterapije doslej edini univerzitetni študij, ki v okvir rednega študijskega programa vključuje intenzivno delo na sebi. Ta osebna izkušnja pa omogoči študentu intenzivnejše osebnostno zorenje kot kateri koli drug študij brez te zahtevne dodatne ponudbe. To konkretno pomeni: Če sta študent medicine in študent psihoterapije na začetku študija primerljivo osebnostno zrela, bo praviloma do konca študija študent psihoterapije dosegel višjo osebnostno zrelost oz. integriteto kot njegov vrstnik. In to prav zaradi narave svojega študija.

Tako se zdi, da velja tudi za psihoterapijo kot univerzitetno disciplino Freudova misel: Glas resnice je šibek, vendar ne utihne, dokler mu ne prisluhnejo.